

MIROSLAV KRLEŽA

Naplójegyzetek

Kitől tanultam valamit? Legtöbbet Josip Klobučartól: horvátnak lenni, hinni az emberben, az ember küldetésében, és abban, hogy biztos út vezet a jövő felé. Husz János, Jan Amos Komenský, Pestalozzi. Djura Daničićtól: a horvát és a szerb egy nép. Kumičić megtanított gyűlölni Bécset. Ezen a lázadó, Habsburg-ellenes vonalon lettem később negyvennyolcas! Sokat tanultam továbbá a magyar sajtótól és a magyar történelemből. Mindannak, amit ott írtak, pontosan a fordítottja áll. A Galilei-körtől (Jászi Oszkáréktól) szintén nagyon sokat tanultam. Megszabadítottak a konvencionális hazugságoktól, de hol vannak ők, és hova kerültem én?

1916

Horvátországról gondolkodom, erről a mi szomorú, írástudatlan, kedves, elmaradt, szerencsétlen Horvátországunkról. Ez az ország oly halk, szerény és mellőzött, olyan elfeledett és névtelen, mint valami *Jézus Szíve Hírnök* a félig írástudatlan cseléd-lány szobácskájában, olyan elfeledett és gyűröten katolikus, hogy előjogainak magna chartájába ma magyar kolbászt és töpörtyűt csomagolnak..., és olyan csak nálunk lehetséges nyomorult, csúf, kufár módon eltiport és félredobott, mint a búcsúsok szemete. A vidéki temetés fojtott szaga füstölög e sivár ravatal, e végeérhetetlen nemzeti requiem fölött, s a napokban a temetőben, a Kapela Batrina-i kápolna mellett üldögélve, elnéztem odaát, a Száva túlsó, boszniai partján Motajicát. Ha nem volna ez a Motajica, amit immár kerek öt hónapja elnézegetek innen, a Kapela Batrina-i k. und k. Verköstigungsstation perspektívájából, mi mást is csinálhatnék, míg egyre várom azt az átkozott pozsegei vonatot, amely mintha sohasem akarna befutni Pleternica felől. Mint valami boldog, pasztell sziget, Motajica kék gobelinje csillog a kora reggeli fényben, és halk áriák egész sora kél a motajicai első hegedű reggeli kantilénájától a késő májusi délutánok gazdag instrumentációjáig, amikor a mély, sötétzöld smaragd árnyak játéka a hegytömeg oldalán oly fényűző, mint a drága és súlyos brokátanyagok a loggiás, lépcsős úri csarnokok márványasztalain, Tiepolo vagy Veronese ünnepi festményein. Motajica erozíván sötét és vulkanikus gazdagságában plasztikusan árnyalt. Erdeinek mély zöldje, ez az arany sugarakkal átszótt takaró, árkainak sötétkékje, mindez egy boldog Árkádia madarairól és őzeiről, vidám patakcsobogásáról beszél, mintha nem is üvöltözött volna török Gradiška körül, mintha évszázadokon át nem kihegyezett karók közt élt volna itt a nép, mintha nem is lobogtak volna magas lánggal házak, s zúgott a véres víz a vízbe fúltak halálhörgésével, most meg minden oly ünnepélyes, Motajica halkán dúdolja a májusi délután lágy lírai poémáját.

1917. V. 22.

ÁCS KÁROLY fordítása

Levél Kaproncáról

Brabantnak az antwerpeni köztársaság virágzása idején sok érintkező pontja volt a mi (kaproncai) tájainkkal. Ahányszor télen átutazom ezen a vidéken, mindig úgy rémlik, hogy a vonat Brueghel valamely havas kompozíciójának tágas keretébe fúródik bele. A parasztkunyhók zsúpfedelei, amelyek alól füst tódul kifelé, az élet, amely primitív bonyolultságában épphogy föld alá került és épphogy fejlődésnek indult, a kőből épült harangtoronyok, a katolikus temetők, a zsiros, fekete, termő brabanti föld és a parasztok, marhapasztorok, pirosposzsgás, vérbő szőlőművelők, boroshordóval, kolbász- és hagymafüzérrel. Valaki mindig vizez, valaki mindig hány, valaki mindig bitófán leng. A tájon vértések menetelnek, hadseregek vonulnak tarka, piros-sárga spanyol királyi ruhában. Udvari főtisztviselők, spanyol zsoldosok, örökösödési háború, szekérvikorgás, részeg, erőszakos, győzelemittas hordák, amelyek Brabant és Flandria földjére betörve, mindent fosztogatnak és gyűjtogatnak, amit csak érnek.

(A vasútállomásokon) Brueghel kéregetői, epileptikusai és öreg, részeg koldusaszonyjai állodognak, elvegyülnek a spanyol főtisztviselőkkel és a madridi rendőrökkel, akik összekötött kezű parasztokat terelnek maguk előtt. Egy paraszt kövér ponytot

forogat bambán a kezében, körmével kapargatja uszonyát és pikkelyeit, harmonika szól, a madridi kondottierek meztelen szuronnyal nógatják a megkötözött embereket, hogy minél gyorsabban szálljanak a vagonokra, hogy induljunk.

Íme a tizenhatodik század eleji Brabant, ahol a toledói centralizmus spanyol zsoldosai zaklatják Brueghel ártatlan parasztjait a havas, szomorú bruegheli kép keretei között. Megérkeztünk hát Kaproncára." (1925)

SZELI ISTVÁN fordítása